

Vážený pane rektore, vážený pane děkane, vážení členové umělecké rady

Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění,

divadlo působí lidem radost i nelibost, rozpaky i zklamání. Nevěděl jsem ale, že může působit tak palčivou bolest, zármutek a pocit zahanbení, morální hnus, strach ze znesvěcení, zoufalství a pocit bezmoci, jaký jsem viděl u těch, které jsem v posledních čtyřech měsících v Brně potkával; lidí všech generací, věřící i nevěřící, studenti i senioři. Mluvil jsem s nimi, vím, co je bolelo. Obrazy ze hry *Vaše násilí a naše násilí* je škodolibě zranily a znejistily jejich důvěru v divadelní kulturu vůbec.

Vím jistě, co by dnes řekl můj otec, profesor Ivo Osolobě („Prasárna!“) a byl by zaražený, bez obvyklého vtipu, a myslím, že vím, co by asi řekl profesor-zakladatel Bořivoj Srba – sousloví „morální hnus“ ostatně беру z jeho úst. Velmi vážně a s obavami mi mluvil o dnešním zneužívání umělecké svobody, naposledy u příležitosti svých osmdesátin. Vždy bránil Cyranovo právo vyhnat Montfleuryho ze scény, protože předvádí kých, natož rázně zastavit „morální hnus“.

Umělecká rada DIFA se nedokázala vůbec ani vyslovit (natož postavit) k uvedení hry, která byla ve středu společenského a politického dění našeho města i naší země. Nezaujala ani mírné hodnotové, ale nehodnotící hledisko s použitím Čapkova citátu, který jsem navrhl a o němž se pak ani nehlasovalo, které jsem však podle domluvy odeslal minulého pondělí po páteční UR 18.5. (viz příloha). To vše jen ukazuje, jak neupřímné jsou ony neustálé politické výzvy k občanské angažovanosti a odpovědnosti, k budování „školy lidství“ atp., jak neupřímné je volání po „slušnosti“ ve společnosti. Divíme se hrubnutí společnosti a neřekneme nic k největší hrubosti v moderních dějinách českého divadla, na brněnské scéně a v našem uměleckém odvětví, za něž neseme zvláštní odpovědnost.

„Nemusím vypít moře, abych věděl, že je slané“, říkával sv. Irenej. Nedokážeme-li uplatnit naši divadelní zkušenost, hloubku pohledu, cit pro umělecký tvar a odborné znalosti ani tam, kde jde o zneužití samotného divadla a umělecké svobody k samoúčelnému rituálu msty a nenávistného hanobení něčeho, na čem stojí celá naše civilizace a kultura – k čemu vůbec zasedáme? K čemu tu jsme? Abychom poslouchali argumenty typu: „protože se na magistrátu vyslovili proti spolu s lidovci i komunisté, musel jsem bránit uvedení hry“? Co je tohle za sofisma? Že musíme chránit „uměleckou svobodu“, i když jejím obsahem je vytahování zmuchlané vlajky naší země z ženského přirození, grafické předvedení Krista s atributy sestoupení z kříže provádějícího sexuální násilí a dehonestovaný a oběšený papež Jan Pavel II., ten, který se tolik zasadil za *nenásilný* konec totality východní Evropy? Kam až chceme zajít se svou dětinskou idolatrií „umělecké svobody“, jak dlouho v ní chceme vyučovat naše nástupce, dramaturgy, šéfy divadel, režiséry, jejichž papouškování frází o obraně

svobody projevu dosvědčuje jejich ubohý nedostatek historického a mravního vzdělání. A Vy budete, pane Glasere, bránit „svobodu“ hanobit křesťanskou zbožnost, Krista, Jana Pavla II. i státní vlajku třeba i s pomocí policie? Místo abyste řekl: „Chybyli jsme,“ a lidem, a zvláště Brňanům jste se omluvil za tuto dramaturgickou volbu, budete sprostě ukazovat a naznačovat, že „fašisté“ jsou právě ti, jejichž mravní cit jste předtím pomáhal pozurážet a kteří nedokázali neprojevit své roztrpčení?

Moje babička, Žofie Osolsobě, a její sestra, protože byly věřící katoličky, vzali si za války do opatrování k nám domů opuštěné židovské děti z lískoveckého útulku, sourozence Helmuta a Ottu Koblerovi, aby je do konce války ochraňovaly – jejich maminka Jana Berger-Kobler byla totiž odeslána do koncentráku, ale naštěstí se vrátila a vždy v den narozenin nosovala babičce květiny. Manželka babiččina bratra Františka, protože byla katolička, se během osvobozování Brna Rudou armádou nabídla vojákům ke znásilnění, jen aby od toho zachránila několik mladých děvčat – a sama se pak do konce života potýkala s mániodepresí. Udělala to jako oběť, protože byla křesťanka. Bratr mého otce Jiří Osolsobě utekl přes Balkán do Francie a Anglie, protože nacismus z duše nenáviděl, bojoval a stal se kapitánem 311. perutě královského letectva. Hra, kterou jste přivezli na brněnský festival, by i jejich náboženské cítění nepochybně hluboce urazila, ale *toto cítění bylo i zdrojem jejich dobrých skutků*, chápete? Babička Žofie by dnes buď plakala, nebo by ty herce přetáhla deštníkem, no a co? Mírněte se, až budete hauzírovat slovem „fašisté“ proti těm, kteří se jen vášnivě zastávají obyčejné úcty a ohleduplnosti, kterou jste vy, organizátoři, pošlapali – ne oni. Jen podle vnějších znaků to nepoznáte, musíte přemýšlet. Tupých frází o „kladění znepokojivých otázek“ mne v mém věku, prosím, ušetřete. Každý normální člověk si sám přirozeně klade tolik znepokojivých otázek, že jich má nad hlavu. Teď navíc i tuto: k čemu jsou tu ti, kteří za obecní peníze žijí ve falešné představě, že jsou druhým užiteční tím, že „kladou znepokojivé otázky“? Přitom ani neví, jakou formu musí mít logicky postavená otázka.

Anebo budeme na umělecké radě znovu poslouchat argument, že studenti DIFA na svého pedagoga sami naléhali, aby hra i přes tlak veřejnosti hrána byla, takže jim spíše povoloval, že nakonec bude menší zlo ji uvést? Co je zas tohle za princip? Předal jim nepravdivý názor na uměleckou svobodu, to je to celé. Měl jim spíše říci: „víte, milí studenti, jak se pozná pravé umění od umění nečistého a zlořečeného? Dá se to poznat, ne že ne, není to jen subjektivní. Prvoplánově neuráží náboženské cítění, nehanobí, nenadýmá se, není křečovitě ideologické, ale jemně propracovává tvar a myšlenku, hledá harmonii, hlubší radost a naději, lepší vidění a poznání. Je to náš případ?“

Vím, co je umělecká svoboda, a je mi drahá. Naše první divadlo TAK-TAK bylo rozpuštěno StB po výsleších na podzim r. 1981 a naše druhé divadlo uvedlo roku 1985 prvního Kafku od dob Grossmanova Procesu a krylo přitom režiséra vymyšleným jménem. V té době nesměli Bořivoj Srba ani Ivo Osolsobě na Janáčkově akademii

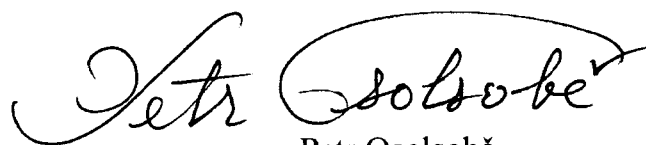
ještě vůbec vyučovat. Dobře vím, že svoboda umění a svoboda vůbec něco stojí. A když jsme ji konečně v roce 1989 získali, k čemu teď naši pasivitou posluchače vedeme? Že zneužívat svobodu k snadnému hanobení křesťanství i Krista, ale i státní vlajky a jiných symbolů je normální umělecká volba a cesta? Vždyť možnost takové volby a naší svobody sama stojí na účtě křesťanství k lidské svobodě! Vždyť mnohá jiná náboženství svobodu projevu vůbec neznají, nebo ji omezují, a proto trestají i odpadnutí od víry (*fitna*) smrtí, natož rouhání. A křesťanství? Když mnozí učedníci Ježíše po jeho kázání opustili, řekl svým následovníkům pouze: "Chcete i vy odejít?" (*Jan, 6,68*) – s plným respektem k lidské svobodě. Ze svobody vyplynula lidem i možnost se mu vysmívat a plivat na něj a činit mu bolest, a ještě za ně i prosil: „Odpusť jim, Bože, neboť nevědí, co činí.“ Ale chceme dnes následovat ty, kteří se k Němu chovali tak hrozně, když on „tvořil věci nové“ – včetně politické svobody individua, které sami požíváme – právě svou pokornou obětí? Díky křesťanství jsme kulturně vyrostli, ať už je prakticky vyznáváme nebo odmítáme. Nedokážeme-li se shodnout na základní věci naší kultury a existence, nevím na jakých kritériích bychom se mohli na umělecké radě vůbec setkat a o čem ještě mohli jednat.

Ve svém listě organizátorům festivalu Divadelní svět jsem 5. dubna 2018 napsal.

Prosím vás proto, žádám i vyzývám, a to nejen v zájmu křesťanů, i v zájmu nekřesťanů, i lidí bez vyznání, a v zájmu všech, kdo pěstují vzájemnou úctu, čili kulturu (od *cultus*), neboť „úcta je andělem tohoto světa“ (Shakespeare), ano i v zájmu samotného umění a umělců a všech lidí dobré vůle, abyste své pozvání těch, kteří zneužívají umělecké svobody, odmítli, a produkci, nerozvážně již smlouvenou, zrušili. Neučiníte-li tak, ukážete touto produkcí rituál útočné nenávisti, bezohledné zlomyslnosti a pyšné prázdnoty jako obraz oné "kultury", za kterou by se nikdo z nás nejspíš zasazovat nechtěl, která se však tímto konáním stává "kulturou" budoucnosti.

Oznamuji, že po čtrnácti letech z Umělecké rady DIFA JAMU odcházím.

V Brně 27. května 2018

Petr Osolsobě

Post scriptum: A kdyby si to, co tu říkám, komunisté a jiní lidé náhodou *per accidens* také mysleli anebo říkali, na rozdíl od pana rektora mne to nezviklá.